

ERIKOISSAIRAANHOIDON YHTEISTYÖ PERUSTERVEUDENHUOLLON KANSSA

Lastenneurologin näkökulma

Sanna-Leena Vanhanen 3.4.2017

YLEISTÄ

ESH:n ja PTH yhteistyö

- Lastentaudit
- Turku: kaupungin lastenneurologinen yksikkö
- Tampere: lastenneurologi
- Yksittäisiä konsultaatioita, paperikonsultaatioita

HISTORIAA

Oma historia:

Tk-lääkäri Järvenpää 7v

lasten kehitykselliset ongelmat;

puuttuva yhteistyö erikoislääkäriin kanssa

HISTORIA

HYVINKÄÄN SHA

- 5 kuntaa, asukkaita n 190 000
(Hyvinkää, Järvenpää, Tuusula, Nurmijärvi, Mäntsälä)
- 1997 Hyvinkään sairaalan lasneu ylilääkäri
- 1998 esitys kuntakonsultaatioista sairaalan johdolle
- Konsultaatiot alkoivat 1998 neljässä kunnassa
- Lääkärin lähete: lääkärit kokivat olevansa psykologien lausuntojen leimasimia, ” en ole nähnyt lasta, suos. koht.”

HISTORIAA

- Neuvolaikäiset
- Erityislastentarhanopettajat + perhe ja lapsi
- NYT:
 - Perhe, lapsi, elto, Ito, opettaja erityisopettaja ja opettaja, puhter, ft, tote, psykologi, terveydenhoitaja, joskus lääkäri, Pene, LS
- Lääkäreille koulutustilaisuus
 - ”miksei tätä opetettu opiskeluaikana?”
- Lastenneurologit: outoa???, vie liikaa aikaa
- Ylilääkärikokous: on muuta tärkeämpää opittavaa

Neurologisia sairauksia / oireita

- Tärkeä osata tunnistaa neurologiassa
 - Epilepsiat (0.3%), CP (0.3%), HC, aivokasvaimet (50/v), neuromuskulaariset taudit, etenevät aivosairaudet
- Koulu / neuvolalääkärin tunnistettavia kehityksellisiä:
 - Oppimisvaikeudet (kielellinen, ei kielellinen) (2-10%)
 - Motorisen koordinaation häiriöt (5-6%)
 - Neuropsykiatriset häiriöt:
 - ADHD (5%), autismikirjo (0.6-1%), Tic (10-20%), Tourette (<1%), aistitiedon käsittelyn ongelmat

Kuntakonsultaatioiden kuvaus

- Alkuun 1-2 konsultaatiota / kunta / 6kk: 4 (3) lasta / konsultaatio
Nyt Järvenpäässä 3-4 konsultaatiota / kk, koulut +++
(ak nyt eläkkeellä)
- Toimintamalleja
 - Verkostotapaaminen moniammatillinen, perhe mukana 2 t
 - Paperikonsultaatio: 30 min
 - Terveystoimittaja, tutkineet terapeutit, koulu-/neuvolalääkäri, lastenneurologi
 - Lastenneurologi kuntoutustyöryhmän jäsen
- Nopeampi, epävarmempi, väärä tulkinta

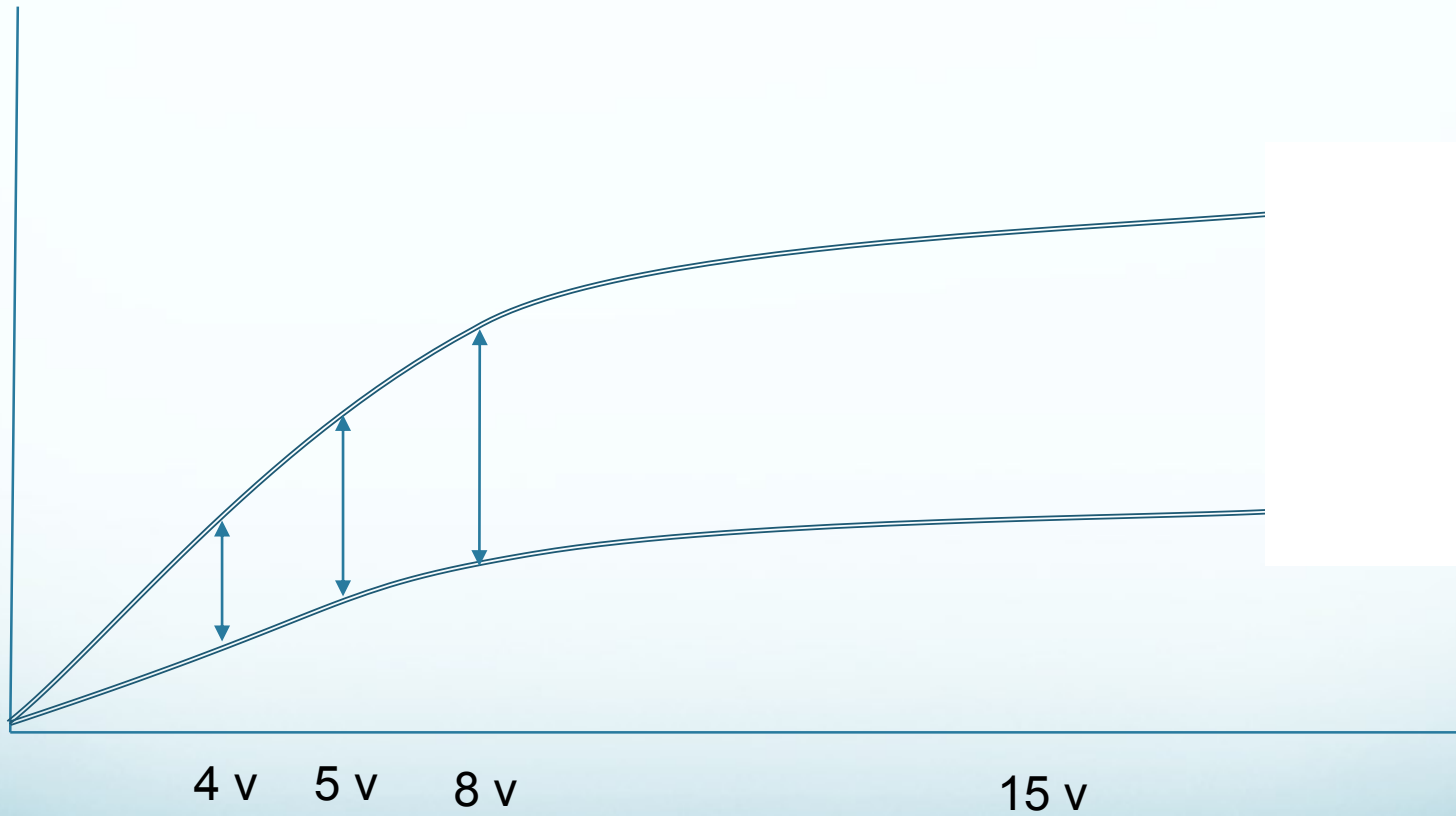
Konsultaatioon valmistautuminen

- Kuntoutustyöryhmä / Oppilashuoltotyöryhmä
- Terveyskeskuslääkäri (vaihtuvuus suuri)
 - päättää lähetteestä, tekee lähetteen, tärkeää osallistua loppuneuvotteluun
- Terveystenhoitaja:
 - lähete, ajan tasalla olevat lausunnot, kyselykaavakkeet ja skooraus, tilat, paperit lastenneurologille
 - pysyviä, taitavia, ohjaa opettajaa, yhdyshenkilö
- Lastenneurologi
 - lukee lähetteet etukäteen n 20 min/lähete
 - Mitä toivotaan konsultaatiolta?

Konsultaatio

- Vanhemmat, lapsi, lähettävä lääkäri ja lastenneurologi
30min, nyt 60min
 - vanhempia kuunnellaan, tukitoimien suunnittelu, kyselykaavakkeiden ja tutkimustulosten läpikäyminen ++, mahdollinen lääkitys
- Verkostopalaveri 45 min
 - vanhemmat + lapsi (koululainen), terapeutit, opettaja, erityisopettaja, terapeutit, lastensuojelu, perheneuvola, tulkki
- Yhteenveto, sanelu, kuntoutussuunnitelma, Kela

Lapsen kognitiivinen kehitys

Verkostopalaveri: hyödyt

- Toimii koulutuksena koko työryhmälle:
nuorille lääkäreille yhteistyö sosiaalityön tai opiskeluhuollon kanssa ei ole tuttua
- Ei tule ”vääriä” lähetteitä
- Useamman vuoden kuntoutussuunnitelma,
kontrollikäynnit vähenevät
- Perheen, koulun, päiväkodin ääni kuuluviin
jos vanhemmilla ja koululla hyvin erilaiset käsitykset:
yksittäinen esh-käynti turha
- Luotettavampi kokonaistilanteen hallinta

Verkostopalaveri

- Kunnassa hyvät tutkimukset hajallaan
 - ei yhteenvetoja
 - psykologin tutkimukset vain ”tutkimuksen vuoksi”, palaute opettajalle?,
 - vuosien pompottelua lääkärien vaihtuessa
- Tutkimuksista ”pakko” tehdä lausunto
- Kunnan työntekijät tutustuvat toisiinsa (varsinkin perheneuvola, lastensuojelu)
 - Yhteistyö verkostojen välillä parantunut
 - Salassapitovelvollisuus haittaa jnkv

Verkostopalaveri

- Vanhempien ymmärrys lapsen asioiden hoidosta muuttuu: tieto kuka ohjaa lasta, ymmärtääkö koulu mistä kyse?
- Lapsen neuropsykiatriset oireet voivat näyttäytyä eri tavoin eri ympäristössä → aikuisten välille erimielisyyksiä
 - onko lapsella ongelmia?
 - keksiikö koulu ongelmat?

Yhteisymmärrys vanhempien ja koulun välille, vältetään tilanteen kärjistymisen (varsinkin jos vanhemmalla oma neuropsykiatrinen häiriö)

Verkstopalaveri

- Tiimin asiantuntemus esiin
- Terveystenhoitaja suomentaa tarvittaessa asiat vanhemmille
- Sovitaan jatkosuunnitelmien vastuhenkilö - terveydenhoitaja
- Oikeat potilaat erikoissairaanhoidon
- Ajansäästö kunnan työntekijöille on huomattava,
- Lne 2t/ potilas

Verkstopalaveri

KOULU:

- Muutoksen tuulet koulumaailmassa
 - hoidon jalkauttaminen ja kuntoutuksen toteutus arjessa eli koulussa
- Eihän opettaja ole terapeutti
- ”Oppilas pitää korjata” lääketieteellisellä hoidolla
- ”Miksi lääketiede / vanhemmat / Joku Muu ei tee mitään”

Opettajien mukanaolo ja asenteen muutos

Tunne, että kuunnellaan

Verkostopalaveri

LAPSI / NUORI

- Opillinen hyöty
- Mielenterveyden tuki
 - Ympäristön kautta:
 - kodin ymmärrys
 - koulun ymmärrys

Verkstopalaveri

- Lausunto Kelan vaativaan kuntoutukseen
 - lausunnon voi tehdä koululääkäri
 - Mukana mielellään kuntoutustyöryhmä
 - perusteellinen yhteenveto tutkimuksista,
 - ”huomattava haitta osallistumiseen ja suoriutumiseen2

HUOM!

Neuropsykologinen vaativa Kelan kuntoutus

- kuntoutussuunnitelman pohjana oltava neuropsykologin tekemä neuropsykologinen tutkimus
- suositukseen ei vaadita erikoislääkärin lausuntoa

Konsultaation aiheet

- **Neuvola-ikäiset**

- kehitysviive-epäily
- kielellisen kehityksen viive
- kontaktihäiriö, autismikirjo ↑
- levottomuus ↑, käytösongelmat
- motoriset ongelmat
- aistitiedon käsittelyn ongelmat (AKO)

- **Koululaiset**

- Neuropsykiatriset (tarkkaavaisuushäiriöt + + + ,
käytösongelmat, ASD, Tic, Tourette, AKO)
- Oppimisvaikeudet,
huom VIII-IX Ik hiljaiset SLI → nuorisopsykiatria
- Pragmaattinen kielellinen ongelma
- Maahanmuuttajat

Pohdintaa

- Onko kustannustehokasta?
 - lääkärin aika 2t / potilas
 - perheen ja muiden työntekijöiden ajan säästö
- Lähetete esh:oon
 - Koululaiset 5%
 - Neuvolaikäiset 10-15%
- Kontrollikäynnit esh:ssa ↓
- Realistiset tavoitteet, pedagogiset tukitoimenpiteet
- Opettajien mukanaolo tärkeää, motivoituminen
- Yhteisymmärryksen löytäminen kun kodilla ja koululla eri näkemykset lapsesta

Pohdintaa

- Onko STOCKMANN –toimintaa; riittäisikö TOKMANNI?
- Kokenut neuvola / koululääkäri perustason esh:oon
- Tarvitaan yliopistosairaaloiden tutkimusta, mutta:
- Perusneurologiaa ei saisi aliarvioida
- Syrjäytymisen ehkäisyä

Kiitos!

Neuropsykiatriset häiriöt

- Neurokognitiivisten toimintojen poikkeavuus ja käyttäytymisen ja tunnesäätelyn ongelmia.
- Vaikuttaa kognitiiviseen tiedon käsittelyyn (ei älykkyyteen), tunteiden ja käyttäytymisen säätelyyn ja myös **sosiaalisiin** suhteisiin.
- Tapa hahmottaa maailma ja toimia siinä on erilainen
- Aivotoiminnan rakenteellista ja / tai toiminnallista poikkeavuutta johon liittyy psyykkisen toimintakyvyn ongelmia

Neuropsykiatriset häiriöt

- Lapsen olo on turvaton/epävarma, energia kuluu vain varuillaan olemiseen tai puolustautumiseen
- Oireet voivat olla lapsen kannalta paras käytettävissä oleva selviytymiskeino, mutta muiden kannalta ongelma
- Oireet ulospäin näkyviä, diagnoosi tuo ymmärrystä poikkeavalle toiminnalle
- Tuki- ja auttamistoimet käyttöön ennen diagnoosia!
- Houkuttavat taitavaakin aikuista käyttämään tehottomia ohjaamisen keinoja (nalkuttaminen, jatkuva kieltäminen)
- Toimiminen arkea helpottavalla tavalla, mutta alkaakin ylläpitää oireita (vältetään hankalia tilanteita)

Vaikeudesta Voimaksi

Neuropsykiatriset häiriöt ja niiden huomioiminen koulussa

Jaana Parikka, Niina Halonen-Malliarakis, Anita Puustjärvi

2017